

Integrativ medicin vid Karolinska institutet – några ord på vägen

Satsa på originalstudier. Prioritera forskning kring metoder som verkar lovande. Granska metoder som ännu inte är väl undersökta. Det föreslår Jesper Jerkert med anledning av att Karolinska institutet ska bygga upp ett nytt forskningscentrum för vetenskaplig utvärdering av alternativa behandlingsformer, finansierat av en privat donation.

JESPER JERKERT
universitetsadjunkt, Karolinska institutet, Huddinge; ordförande i Föreningen Vetenskap och Folkbildning
jerkert@kth.se

II Karolinska institutet (KI) har fått en privat donation på motsvarande 43 miljoner kronor från den amerikanske affärsmannen Bernhard Osher och hans svenska hustru Barbro. För pengarna ska KI skapa ett centrum i »integrativ medicin«. En föreståndare med professors-titel ska utses [1].

Beteckningen integrativ medicin antyder att okonventionella metoder ska integreras i den vetenskapliga medicinen. Detta är naturligtvis helt i sin ordning om man först försäkrat sig om att de okonventionella metoderna verkligen fungerar. Enligt Hans Forssberg, prorektor vid KI, är det precis så pengarna ska användas [1]. Det låter hoppingivande, inte minst med tanke på att begreppet integrativ medicin ofta används av dem som vill göra tvärtom: integrera först och undersöka sedan (eller inte undersöka alls). Man kan förresten fråga sig om begreppet integrativ medicin alls behövs. Att inkorporera nya metoder som vid strikta prövningar visat sig fungera är ju precis vad som sker i vanlig, evidensbaserad medicin [2].

Några synpunkter

Forskning kring alternativmedicin håller mycket blandad kvalitet. Förhoppningsvis kommer den nya professuren att bidra till att forskningen på området leds in på nya banor. Låt mig därutöver ge några synpunkter:

Färre kåserier, lösa åsikter och speculationer. På inget annat medicinskt område produceras så många sidoartiklar i förhållande till mängden originalstudier som inom alternativ- och komplementärmedicin. De flesta sådana artiklar håller vetenskapligt låg klass, innehåller övertolkningar och återspeglar mest författarnas önsketänkande [3].

Producera inte heller en mängd artik-

lar som bygger på enkäter om allmänhetens användning av alternativmedicin. För det första finns redan åtskilliga sådana enkäter redovisade, så något akut behov av fler studier föreligger inte. För det andra är samhällsvetare bättre lämpade att utföra sådana undersökningar än medicinare. Edzard Ernst, professor i alternativ- och komplementärmedicin vid universitetet i Exeter, har uttryckt farhågor över att hans område håller på att förvandlas till »alternativsociologi« [3]. KI bör inte slösa bort sin medicinar-kompetens. Med andra ord: Satsa på att utföra originalstudier.

Val av studieobjekt

Vid valet av studieobjekt kan följande kriterier komma till användning.

(a) *Prioritera forskning kring metoder som verkar lovande.* Jag ska inte ge någon fullständig förteckning över hur man avgör vad som är lovande. Det kan röra sig om metoder som har preliminärt stöd i form av pilottest, eller om metoder som använts av många människor med omvittnat gott resultat – trots att handplockade vittnesmål naturligtvis i sig själva är otillräckliga för att etablera någon effekt utöver placebo. Jag vill dock vara tydlig på en punkt: en alternativmedicinsk metod vars mekanism kräver brott mot känd kemi och fysik är inte lovande.

(b) *Undersök i första hand metoder som inte är väl undersökta tidigare.* Detta gäller särskilt om tidigare studier hållit hög kvalitet och visat nollresultat.

Healing uppfyller t ex inte kriterium a, då den måste strida mot känd fysik för att kunna ha någon effekt utöver placebo. Healing bör därför inte prioriteras som forskningsområde. Inte heller homeopatin uppfyller kriterium a när det gäller förhållandet till etablerad fysik och kemi. Dessutom uppfyller homeopatin inte kriterium b, eftersom den redan undersökts i ett stort antal kliniska prövningar vars sammanvägda bild är negativ [4, 5]. Homeopatiforskning bör således ges låg prioritet.

Det har sagts många gånger förr, men tål att upprepas: *Kvaliteten räknas, inte kvantiteten.* Det är tyvärr alltför vanligt att en entusiastisk forskargrupp producerar den ena artikeln efter den andra om en icke etablerad metod, men att studierna vid en närmare granskning inte håller måttet. Nyligen kom t ex en systematisk översikt över kliniska prövningar av cancerläkemedlet Ukrain, som är populärt främst i Östeuropa. Alla inkluderade studier visade positiva resultat, men deras kvalitet var alltför låg för att tillåta några objektiva slutsatser [6]. Tid och resurser har alltså slösats på undersökningar som inte kan svara på den relevanta frågan: Fungerar medlet eller ej? Låt oss slippa den typen av studier vid KI.

Val av föreståndare

Sist men inte minst: *Det är viktigt att hitta en föreståndare som sätter den vetenskapliga kvaliteten främst och som har integritet.* Sedelärande är att David Eisenberg 2001 utsågs till föreståndare för Harvards nya Osher Institute for Research and Education in Complementary and Integrative Medical Therapies, som i likhet med KI har fått pengar av paret Osher. Sedan dess har Eisenberg blivit en omdiskuterad och ifrågasatt person, bl a eftersom han vägrat att uttala sig negativt om metoder som med överväldigande säkerhet inte bara är verkningslösa utan även skadliga. Han har också omgivit sig med rådgivare som har ekonomiska intressen inom alternativmedicinen [7].

*

Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Författaren är ordförande i Föreningen Vetenskap och Folkbildning.

Referenser

1. Pressmeddelande Karolinska institutet 2005-07-27. <http://info.ki.se/article_se.shtml?ID=4123>.
2. Ernst E. Second thoughts on integrative medicine. *J Fam Pract* 2005;54:154-5.
3. Ernst E. Keynote comment: dumbing down of complementary medicine. *Lancet Oncol* 2005;6:442-3.
4. Linde K, Scholz M, Ramirez G, Clausius N, Melchart D, Jonas WB. Impact of study quality on outcome in placebo-controlled trials of homeopathy. *J Clin Epidemiol* 1999;52:631-6.
5. Shang A, Huwiler-Müntener K, Nartey L, Jüni P, Dörig S, Sterne JAC, et al. Are the clinical effects of homeopathy placebo effects? Comparative study of placebo-controlled trials of homeopathy and allopathy. *Lancet* 2005;366:726-32.
6. Ernst E, Schmidt K. Ukrain – a new cancer cure? A systematic review of randomised clinical trials. *BMC Cancer* 2005;5:69.
7. Mooney C. Quacks and flacks: The pitfalls of seeking a scientific foundation for alternative medicine. Reasononline [online journal] June 2003, available at <<http://www.reason.com/0306/fe.cm.quacks.shtml>>.